

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Педагошки факултет у Врању
Универзитета у Нишу

Презиме, име једног родитеља
и име Коцевска, Никодије, Даница

Број 466

Датум и место рођења 17.04.1966. Власотинце

11. 03. 2019 год.

Основне студије

ВРАЊЕ

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Учитељски факултет у Врању
Студијски програм	професор разредне наставе – програм доквалификације
Звање	професор разредне наставе
Година уписа	1994.
Година завршетка	1998.
Просечна оцена	8,68

Мастер студије, магистарске студије

Универзитет	
Факултет	
Студијски програм	
Звање	
Година уписа	
Година завршетка	
Просечна оцена	
Научна област	
Наслов завршног рада	

Докторске студије

Универзитет	Универзитет у Нишу
Факултет	Педагошки факултет у Врању
Студијски програм	Докторске академске студије – методика разредне наставе
Година уписа	2011.
Остварен број ЕСПБ бодова	120
Просечна оцена	9,50

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске дисертације	<i>Рецепција књижевног текста у разредној настави</i>
Име и презиме ментора, звање	Сунчица (Денић) Михаиловић, редовни професор
Број и датум добијања сагласности за тему докторске дисертације	НСВ број 8/18-01-004/17-011 29.06.2017. године

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна	333
Број поглавља	6
Број слика (шема, графикона)	21 графикон, 2 шеме
Број табела	30
Број прилога	31

**ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА
који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације**

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	<p>Коцевска, Д. (2015) <i>Уважавање достигнутог нивоа развоја ученика и примена мотивационих стратегија у настави. Педагошка стварност</i> (LXI), 4, Нови Сад, стр. 633-644, прегледни чланак</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i></p> <p>Радам је представљено компаративно сагледавање захтева савремених дидактичких теорија, теорија мотивације и наставне праксе у односу на прописане стандарде квалитета рада установа, могућности прилагођавања наставе достигнутом нивоу развоја ученика/ца и мотивације у области планирања и програмирање наставе, поступцима праћења развоја ученика/ца и мотивација за учење и напредовање. Приказани су модели конструктивистичко – хуманистичких поставки у методичком моделовању наставе која ће омогућити усаглашавање индивидуалних циљева са циљевима групе и разреда, стварање ситуација за учење уз примену метода које провоцирају когнитивни и метакогнитивни развој ученика/ца као и примену спољашњих и посебно унутрашњих мотивационих фактора подршке у јачању свести о себи.</p>	
2	<p>Коцевска, Д. и Милошевић, С. (2016) <i>Мотив књижевног дела за децу као кључни појам у тематском приступу реализације наставе, Учитељ</i> (34), 1, Београд, стр. 25-37, прегледни рад</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i></p> <p>Приказана је могућност избора мотива књижевног дела за децу као кључног појма у тематском приступу планирању уз перманентно трагање за релевантним везама између интересовања ученика/ца, наставних садржаја и света уметничког стваралаштва. Неформални приступ обради и интерпретацији књижевног дела за децу ставља ученика/цу у позицију оног који уочава, открива, истражује, процењује и на крају закључује тиме што чита текст, повезује текст и контекст, размишља и доживљава ванјезички знаковни свет и присутне мотиве и поруке смешта у одговарајуће просторе своје когниције и метакогниције, повезује их са контекстом неког другог интердисциплинарног садржаја, животне ситуације или имагинарне приче.</p>	54
3	<p>Коцевска, Д. (2018), <i>Методичке радње и методички концепт – корак ближе рецепцији књижевног текста у млађим разредима основне школе; Учење и настава</i> (IV) број 1; Београд; стр- 89-98, стручни чланак; KLETT Друштво за развој образовања</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i></p> <p>Радам се жели дати допринос креирању нових усмерења у избору методичког концепта као иманентне компоненте наставног процеса прилагођеног потребама и интересовањима ученика/ца и развоју њихових способности за рецепцију књижевног текста. Применом методичких концепата у настави заснованој на конструктивистичкој дидактици, хуманистички ангажованој дидактици у наставном приступу усмереном на ученика/цу у претходном петогодишњем периоду, дошло се до нових модалитета у припреми и примени методичког концепта у пракси, што је радам приказано. Теоријске поставке уз емпиријске показатеље оправдавају настојања да се методички концепт, као виши степен изазова, самосталности и креативности ученика/ца, може примењивати уз рецепцију књижевног текста и у млађим разредима основне школе.</p>	54
4	<p>Коцевска, Д. (2016), <i>Теоријски и методички приступ формама учтивног обраћања у настави српског језика; Учење и настава</i> (II), стр. 93-106, стручни чланак; Београд; KLETT Друштво за развој образовања</p> <p><i>Кратак опис садржине (до 100 речи)</i></p> <p>Циљ рада је да се на основу изучаваних основних теоријских претпоставки у лингвистици и методичких приступа реализације садржаја о формама учтивног обраћања, предложи могући методички оквир који би унапредио приступ обраде наведених садржаја и целокупног дискурса у млађим разредима основне школе. Методички оквир омогућава интердисциплинарни приступ образовању најмлађих и превазилажење граница између научних области, јер живот представља целовит систем који је неопходно препознати, разумети и развијати. Учење свуда и на сваком месту, као парадигма будућег образовања, препознаје књижевни текст као подлогу за изучавање и примену форми учтивног обраћања. Пример - „Ено где лети цвет“ (одломак из романа Бамби), Ф. Салтена.</p>	

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

образложење

Кандидат испуњава услове за одбрану докторске дисертације.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Рукопис докторске дисертације *Рецепција књижевног текста у разредној настави* кандидаткиње Данице Коцевске чини шест тематских поглавља, укључујући закључна разматрања, литературу и прилоге. Прво поглавље под називом *Теоријски оквир истраживања* бави се савременом наставом књижевности и теоријом рецепције. У оквиру овог поглавља расправља се о сензибилисаности ученика млађег школског доба, у односу на основне поставке теорије рецепције, на позиције димензије сусрета са књижевним текстом у савременој настави, о могућности просуђивања и критичког процењивања књижевног текста у настави, преко рецепције књижевног текста и могућности и ограничења теорије рецепције. Друга тематска целина садржи Програмске и курикуларне основе изучавања књижевног текста у млађим разредима основне школе - код нас и у свету, где се повезују ставови критичке педагогије са књижевним текстом. Треће поглавље бави се приказом и резултатима истраживања. Резултати су представљени тако да се не би могли генерализовати, али су драгоцене назнаке као иницијалне и пожељне за будућа истраживања. Закључна разматрања баве се „употребом“ књижевног текста, дајући могући развој наставе књижевности, где је видна тенденција вишеструког успеха. Путем рецепције осећа се спремност на узајамно деловање текста и читаоца, чиме се добија на самој личности, али и на окружење; на самоостваривање и остваривање уопште.

У целокупном опусу овог истраживачког задатка ушао је драгоцен рад на постављању, креирању, примени и провери ефеката примене методичких концепата за рецепцију књижевног дела у савременој настави, што је вишеструк значај за развој методике разредне наставе, чије су вредности наведене у многим елементима о којима се у раду прецизно говори.

Књижевни текст третиран је као есенцијални појам ове дисертације, зато што његов обим и тенденција омогућава компарирање са научно теоријским поставкама које се у раду приказују, чиме читаоци (ученици, корисници) стичу искуство не само о тексту, већ и о себи самима, о свету који је представљен (реалном или имагинарном). Освртом на различите приступе и теоријске поставке изучавању књижевног текста и његовом применом у настави, добија се увид у оправданост опредељења кандидата да се на овај начин бави њиме.

Књижевни текст у организованим образовним ситуацијама и уз извесну мотивациону стратегију у школи, постаје иницијатор истраживања и простор за исказивање личних емоција, емоција према самом тексту, али и емоција према непосредном окружењу, као што исказује ставове о многим проблемима. Мотивацијска улога хоризонта очекивања за саморегулисано истраживање у основи је настојања да се деца/ученици уведу у тај поступак, што је на млађем школском узрасту постављено током израде овог рада, полазећи од предности рецепције и тенденције персонализације образовања, са тенденцијом да ученици и сами постану ствараоци сопственог **образовања**.

Наставни план и програм представља у нашем образовном систему утемељење праваца, усмерења и простора по коме се одвија образовање и стиче знање.

У раду је истакнуто да курикулум може бити усмерен на програм - садржаје, продукте – исходе, процес, праксу и, у зависности од такве оријентације он ће бити усмерен на садржаје и наставника или на ученика. Препорука је да се у тумачењу књижевног текста, у настави књижевности у млађим разредима основне школе, приступа по моделу школске интерпретације, јер је њен задатак, као увода у рецепцију књижевног текста „да пробуди учеников естетски доживљај, изоштрава књижевно – посматрачке способности, критички дух и да обликује књижевни укус“.

Кандидат истиче да актуелној методици књижевности у разредној настави недостаје да се уз доживљавање књижевног текста, путем рецепцијских поступака, приступи и просуђивању као поступку изношења личних ставова о тексту, ликовима, догађајима и сл.

У овом се делу дисертације расправља о теоријским основама изучавању књижевног текста у актуелној пракси, рецепцији књижевног текста и програмским одредницама наставе, предностима курикуларног приступа настави књижевности и моделима рецепције књижевног текста у курикулуму.

Трећа целина у оквиру првог поглавља разматра теоријску заснованост методичких концепата и могућност рецепције књижевног текста. Ту се поставља као модел интердисциплинарност и кооперативност у настави књижевности; просуђивање и критичко процењивање књижевног текста, вођење ученика кроз димензије књижевног текста, методички концепти и могућност самопотврђивања и самосталног истраживања ученика... На крају ове целине дат је преглед релевантних истраживања која имплицирају интер и мултидисциплинарни приступ настави.

Друго поглавље износи *Методолошки оквир истраживања*, у којем се расправља о предмету, проблему, циљу и задацима истраживања. Дате су хипотезе истраживања, варијабле, методе, технике и инструменти истраживања, обрада података, као и организација и ток истраживања које је реализовано школске 2016/2017. године у основним школама на територији Новог Сада. У овом периоду извршен је избор школа и одељења, избор и едукација учитеља чија су одељења обухваћена експерименталном групом за истраживање, извршен је избор књижевних текстова из наставног програма (14 књиж. текстова).

Посебан изазов чине прилози (31) који дају методички концепт за рецепцију књижевног текста, а који се примењују на свим жанровима, од романа, преко прича, бајке, басне, народне и ауторске епике и лирике, као и ученичких илустрација током истраживања, када је у питању стрип, књига, есеј и остало стваралаштво.

Изузетно је вредна комуникација са широком и релевантном литературом, укључујући многа претходна и разноврсна презентовања и тезе.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

Остварени резултати истраживања у докторској дисертацији биће од значајне користи у модерно организованој настави, заснованој на продуктивним методама интерпретације књижевног текста, а посебно у процесу стваралачке наставе проблемског типа. Од доброг методолошког пута зависи успех у тумачењу књижевног дела.

Кандидаткиња је своје погледе и ставове о *рецепцији књижевног текста у настави* у овој докторској дисертацији разматрала са теоријског становишта и са становишта методичке примене у наставном процесу.

У овим теоријским концептима изражена је потреба да се ученицима, у процеса учења, омогући да изграде сопствене структуре знања, при чему, процес учења учитељ координира, али не намеће готова решења. Зато се у раду препоручује оријентација која подразумева наставу усмерену на ученика, ученика као активних учесника и суорганизатора наставног процеса, ученика који су ангажовани у планирању, реализацији и процењивању сопственог процеса учења. Додатна добит таквог приступа учењу је јачање унутрашње мотивације за учење која, између осталог, произилази из повећаног доживљаја самоефикасности и самопотврђивања у вршњачкој групи. Теорије унутрашње мотивације, на које се кандидат ослања, полазе од претпоставке да је „организму уз дату могућност за кретање дат и механизам за сопствено активирање које је истовремено самонаграђујуће“; ученик као субјект наставе гради позитивну слику о себи (селф-концепт) и развија самомотивацију за даљи рад.

Наглашава се могућност да се негује и предвиђа одвијање наставе изван часовног ограничења са ученицима као суорганизаторима и планерима сопственог учења, а при чему се истраживање у овој дисертацији препознаје као немерљив допринос у наведеној идеји.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

Дисертација кандидата Данице Коцевске представља допринос у теоријској области књижевности, а нарочито методике и сродних дидактичких дисциплина, као и у области функционалне примене модерних методичко-методолошких достигнућа.

Кандидаткиња је своје погледе и ставове о *рецепцији књижевног текста у настави* у овој докторској дисертацији разматрала са теоријског становишта и са становишта методичке примене у наставном процесу. У основи је резултат да постоји висок ниво мотивације код ученика за изучавање садржаја из књижевности, јер књижевни текстови мотивишу и подстичу на рад, одакле се виде многи исходи саме суштине употребе књижевних текстова и за успостављање интердисциплинарности, чиме се другачије и позитивније примају садржаји из других наставних и научних области.

Закључна разматрања даљег развоја наставе књижевности охрабрују резултати и тенденција да се изнађу нови методички приступи у настави који ће се, путем књижевних текстова, лакше и целисходније просуђивати, критички процењивати, а ученици ће, између осталог, учествовати и у надградњи (сустваралаштву) путем којих ће се резултата осетити битан напредак у *откривању неоткривеног*.

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Резултати теоријског и емпиријског истраживања кандидата, као и структура, садржина и форма приступа у изучавању књижевног текста у настави, потврђују став Комисије да је докторска дисертација *Рецепцији књижевног текста у настави* Данице Коцевске резултат оригиналног научно-истраживачког рада.

Проблем којим се кандидат бави актуелан је у теоријској и методичкој литератури и у наставној

практи у млађим разредима основне школе.

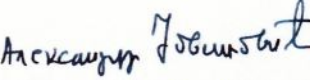

Општи је став Комисије да дисертација кандидата Данице Коцевске представља допринос у теоријској области књижевности, а нарочито методике и сродних дидактичких дисциплина, као и у области функционалне примене модерних методичко-методолошких достигнућа.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

Докторска дисертација *Рецепција књижевног текста у разредној настави* кандидаткиње Данице Коцевске оригиналан је рад који нуди нова сазнања у теорији и пракси у настави књижевности и методике наставе српског језика и књижевности.

На основу претходно изнетог, Комисија сматра да је кандидат Даница Коцевска докторском дисертацијом *Рецепција књижевног текста у разредној настави* остварила свој теоријско-методолошки и научни циљ, и предлаже Наставно-научном већу Педагошког факултета у Врању Универзитета у Нишу да усвоји овај Извештај и омогући кандидату јавну одбрану дисертације пред именованом Комисијом.

КОМИСИЈА

Број одлуке ННВ о именовању Комисије	8/18-01-001/19-021	
Датум именовања Комисије	25. 01. 2019. године	
Р. бр.	Име и презиме, звање	Потпис
1.	Др Сунчица Денић Михаиловић, редовни професор Књижевност (Ужа научна област)	ментор, председник
	Педагошки факултет у Врању (Установа у којој је запослен)	
2.	Др Александар Јовановић, редовни професор Књижевност (Ужа научна област)	члан
	Учитељски факултет у Београду (Установа у којој је запослен)	
3.	Др Благица Златковић, редовни професор Психологија (Ужа научна област)	члан
	Педагошки факултет у Врању (Установа у којој је запослен)	
4.	Др Буба Стојановић, ванредни професор Методика наставе српског језика и књижевности (Ужа научна област)	члан
	Педагошки факултет у Врању (Установа у којој је запослен)	

Датум и место:

Врање, 05. март 2019. године